

Kansen voor West

G4P4

Publieksversie eindverslag

Kansen voor West (2007 – 2013)

Operationeel Programma
Kansen voor West

Bevorderen van bottom-up regionale innovatie in West Nederland

Colofon

Operationeel Programma Landsdeel West (Kansen voor West)

Voor structurele bijstandsverlening van de Gemeenschap uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling onder de doelstelling regionaal concurrentievermogen en werkgelegenheid in West Nederland

Eindverslag over
de uitvoering:

Programmeringsperiode: 2007-2013
Programmanummer: CCI 2007NL162PO002
Programmatitel: Operationeel Programma Landsdeel West (Kansen voor West)
Beschikkingsnummer: C(2007) 3949
Datum beschikking: 13 augustus 2007
Verslagjaar: Eindverslag
Datum van goedkeuring van het eindverslag door het Comité van Toezicht: 15 maart 2017

Opgesteld door:

Managementautoriteit Kansen voor West (College van B&W Rotterdam).
Postbus 6575, 3002 AN Rotterdam. www.kansenvoorwest.nl

Dit is een uitgave van de managementautoriteit van Kansen voor West. De redactie heeft deze uitgave met uiterste zorgvuldigheid samengesteld, maar aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid. Ook kunnen aan deze uitgave geen rechten worden ontleend. Niets in deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotografie, microfilm of weke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de managementautoriteit van Kansen voor West.
Copyrights 2017.

Redactie:

Adri Hartkoorn, Ruud van Raak.

Eindredactie:

Mieke Cornet

Fotografie:

De acht partners van Kansen voor West, vertegenwoordigers van de 235 projecten, Shutterstock.

Opmaak:

Hans Langstraat (www.ph-ontwerp.nl)

Druk:

Robedrijf Rotterdam

Europa investeert in de toekomst. Deze uitgave en alle projecten komen tot stand met steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling van de Europese Unie.

Inhoudsopgave

Samenvatting en leeswijzer	4
Inleiding	5
Sociaal economische context	6
Uitvoering van het Operationeel Programma	7
Het Programma	8
Compilatie interviews	12
1-Technofonds Flevoland – (Flevoland)	13
2-MCN Maritime Campus Netherlands - (Noord-Holland)	15
3-Taskforce Innovatie Regio Utrecht zet grote stap voorwaarts (provincie Utrecht)	16
4-NeCEN Open Acces – (Zuid-Holland)	17
5-Filmmuseum EYE - (Amsterdam)	18
6-Herinrichting Grote Marktstraat - (Den Haag)	20
7-Inrichting dakpark - (Rotterdam)	21
8-Kringloopwinkel Emmaus Overvecht – (Utrecht)	23

Samenvatting en leeswijzer

Kansen voor West was het gezamenlijke investeringsprogramma van de vier Randstadprovincies (Noord-Holland, Flevoland, Utrecht en Zuid-Holland) en de vier grote steden (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht) in de periode 2007-2013. Het doel was de Randstad terug brengen in de economische top vijf van Europese Regio's. Als gevolg van de crisis is die ambitie niet helemaal gehaald, maar Kansen voor West heeft zeker bijgedragen aan een steviger basis. Ook het samenwerkingsverband tussen deze acht partners was een succes dat zich doorvertaald heeft in een

nagenoeg ongewijzigde tweede versie: Kansen voor West II. Deze publieksversie volgt dezelfde indeling als het eindverslag van Kansen voor West. In het eindverslag zelf staat uiteraard veel meer en gedetailleerde informatie. Zowel het eindverslag als de publieksversie zijn te vinden op onze website www.kansenvoorwest2.nl. In eerdere jaarverslagen hebben wij interviews met projectleiders gepubliceerd, met als doel Kansen voor West een gezicht te geven. Een compilatie van deze interviews vindt u achter in deze publieksversie.

G4P4 ●●●●●

Inleiding

In 2005 werden de eerste stappen gezet voor een nieuwe intensieve samenwerking in de Randstad. De inzet was om goed gebruik te maken van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Hieruit ontstond in 2007 het gezamenlijke operationele programma Kansen voor West. Een ambitieuze samenwerking met als centraal thema het bevorderen van bottom-up regionale innovatie in de Randstad.

Kansen voor West heeft veel aandacht besteed aan de samenwerking van kennisinstituten met bedrijven en overheden. De leidende gedachte daarbij was dat de inbreng van kennis van meerdere partijen een beter resultaat oplevert. Het programma heeft met aanzienlijke investeringen in de R&D infrastructuur, gecombineerd met grote betrokkenheid van private partijen en kennisinstellingen een duurzame basis voor verdere innovatie kunnen leggen.

Eind december 2015 eindigde het programma officieel voor de begunstigden. Sindsdien is hard gewerkt aan de afrekening van de laatste projecten. Bij het opmaken van de balans blijkt dat alle beschikbare EFRO kon worden besteed. Totaal ontvingen 234 projecten een bijdrage uit het EFRO. Het eindverslag is op 31 maart 2017 ter goedkeuring ingediend bij de Europese Commissie.

Sociaal Economische Context

Nederland is een open samenleving, die sterk beïnvloed wordt door ontwikkelingen elders. De bedrijvigheid van de Randstad is een belangrijke factor binnen de Nederlandse economie. De economische en financiële crisis, die begon in 2008, was in West Nederland al snel merkbaar. Niettemin wijzen een aantal vooraanstaande studies (uit binnen- en buitenland) uit, dat de internationale concurrentiepositie van Nederland onveranderd goed gebleven is. Als gevolg van de crisis is de groei wel afgevlakt en pas in 2014 weer toegenomen. De werkgelegenheid

laat een vergelijkbare ontwikkeling zien. Nederland doet het goed op het gebied van innovatie. Utrecht is een 'Innovation Leader'. Flevoland en Noord- en Zuid-Holland zijn 'Strong Innovators', zo blijkt uit het Regional Innovation Scoreboard 2016. Vooral het MKB speelt hierin een belangrijke rol. Niet voor niets heeft Kansen voor West er voor gekozen om juist het Bevorderen van Kennis, Innovatie en Ondernemerschap bij het MKB tot de eerste prioriteit van het programma te maken.

G4P4 ●●●●●

Uitvoering van het Operationeel Programma

Een van de redenen voor het succes van Kansen voor West, was de koersvastheid van de acht partners. Zowel waar het de inzet van de subsidie betrof, als in de samenwerking.

De acht hebben zich gefocust op drie prioriteiten: bevorderen van

- 1. kennis, innovatie & ondernemerschap;*
- 2. aantrekkelijke regio's en*
- 3. aantrekkelijke steden.*

De lange stabiele investeringslijn maakte lange termijn planning mogelijk, maar gaf ook ruimte voor experimenten. De conclusie mag zijn dat EFRO er zeker toe bijgedragen heeft dat een groot aantal projecten van de grond gekomen zijn, die anders niet tot uitvoering gekomen waren.

Bij aanvang van Kansen voor West was € 311 mln. EFRO beschikbaar. De gedachte was dat dit zou leiden tot een totale investering van € 770 mln. Nu blijkt dat er maar liefst voor ruim een miljard geïnvesteerd is. Dat wil zeggen dat het programma € 272 mln. aan extra investeringen

heeft uitgelokt. Wat verder opvalt, is dat het percentage private investeringen veel groter is, dan vooraf geraamd. Dat is goed nieuws omdat de private sector daarmee haar belangstelling voor de kenniseconomie heeft laten zien.

Het programma

Er werden 337 projectenvoorstellen ingediend. Die haalden het lang niet allemaal. Soms werd een projectvoorstel ingetrokken, of vonden projecten ergens anders een gunstiger financiering. Drie projecten gingen failliet. Uiteindelijk ontvingen 234 projecten een EFRO-bijdrage.

getijdestroomenergie. Zuid-Holland valt op met de *Zandmotor* voor de kust van Kijkduin en de *NeCenn-microscoop* voor *hersenenonderzoek*. Alle universiteiten in het gebied hebben eigen een eigen incubator gerealiseerd waar startende ondernemers kunnen laten zien wat ze waard zijn. En zo is er nog veel meer te noemen.

Er zijn twee belangrijke effecten van het programma te onderscheiden:

- De aanzienlijke investeringen in de R&D infrastructuur in West-Nederland die een duurzame basis heeft gelegd voor verdere innovatie ontwikkeling.
- De grote rol van private partijen en kennisinstellingen bij het regionaal beleid.

Effecten

De materiële resultaten van het programma scoorden goed, en vaak boven verwachting. Zo werden maar liefst drie keer meer arbeidsplaatsen gecreëerd dan gepland (ruim 14.000). Bijna 12.000 MKB bedrijven ontvingen op een of andere manier steun uit het programma, evenals ruim 2.100 startende bedrijven. 84 projecten kregen steun voor hun R&D ontwikkeling. En er ontstonden 103 samenwerkingsverbanden tussen bedrijven en kennis- en onderzoeksinstituten.

De uitgevoerde projecten zorgden op hun beurt weer voor een private vervolginvestering van bijna €550 mln. Er waren 22 recreatieve projecten, 65 nieuwe of gerenoveerde voorzieningen, 52 projecten voor de stads- en wijk economie en 48 participatieprojecten voor het verbeteren van de leefbaarheid of sociale activering. Een belangrijk uitgangspunt voor het programma was de Lissabon strategie. De ambitie van Europa naar meer slimme groei, meer duurzaamheid en meer sociale samenhang. Kansen voor West is er in geslaagd om 65% van het EFRO in te zetten op projecten die bijdragen aan die Lissabon strategie. Zo werd maar liefst een kleine €153 mln. geïnvesteerd in onderzoek en technologische ontwikkeling, innovatie en ondernemerschap. Hiermee is het verreweg de belangrijkste categorie van investering van kansen voor West, zowel gepland als gerealiseerd. Een andere substantiële categorie waarin werd geïnvesteerd was Energie, met een kleine €27 mln.

Diversiteit

Wat opvalt aan Kansen voor West is de grote diversiteit aan projecten. En de kwaliteit daarvan. Iedere partner heeft projecten die er echt uitspringen. Amsterdam met het iconische *filmmuseum Eye* of de *PET-MRI scan bij het VUmc*. Den Haag met de (economische) *ED en FRED* fondsen voor het MKB, of het *InnoSportLab* om de *zeilsport te verbeteren*. De compleet andere invulling van de voormalige *RDM-werf* of de *Startup Campus* zijn pareltjes van Rotterdam. Utrecht maakt internationaal furore met *Dutch Game Garden*, waar allerlei toepassingen voor Serious gaming worden ontwikkeld. Flevoland heeft de *Emerging Disease Campus* is opgericht. Hier wordt onderzocht hoe voorkomen kan worden dat dierziekten overgaan op de mens. De provincie Utrecht zette de toon met *ProtoSpace*, waar startende ondernemers en studenten hun ideeën letterlijk tastbaar kunnen maken. Noord-Holland met de *Innovatiemotor Greenport* of de *Ontwikkeling grootschalige inzet offshore*

Aantal	Proces Verbaal van Oplevering 1: R&D Infrastructuur
10	Incubators
5	3T scanners en 1 & Scanner voor onderzoek en valorisatie
1	Productiefaciliteit voor radioactief materiaal
1	Proeffabriek voor Biomassa verwerking
1	Innovatiecentrum voor Jeans
1	PET MRI centrum
1	Laboratorium voor Innovaties in de Zeilsport
1	Security Campus
1	Elektronenmicroscop (kleinste ter wereld)
1	Living Lab voor Vrede en Recht en Veiligheid
3	3D print faciliteiten
1	Verbeterde Dieronderzoeksfaciliteit besmettelijke dierziektes

Aantal	Proces Verbaal van Oplevering 2: MKB Ondernemersondersteuning en Valorisatie
1	Fonds met 13 leningen FRED voor realisatie bedrijfsruimtes
> 100	Investerings in winkels/bedrijven in de Kanszonegebieden van Amsterdam en Rotterdam. Inclusief starters, experimenten flexibele regelgeving, branding, ondernemersverenigingen.
1	Beurs voor Toptalent Creatieve Starters in Den Haag
43	Garanties voor Mikrokredieten aan ondernemers in Amsterdam
37	Leningen voor Starters in Den Haag
8	Productinnovaties bij bedrijven in de Zeilsport
11	Valorisatieprojecten voor ondernemers in de Metropoolregio
35	Technologische Milieu innovaties bij bedrijven in Flevoland
1	Start up Campus
	Ondersteuning aan bedrijven uit verschillende regelingen: Clusterregeling Zuid-Holland (27), TMI regeling (67), Technofonds (55), Clusterregeling Metropool Noord-Holland (34).
3	JESSICA fondsen (ED, FRED en SOFIE) kenden 29 leningen, participaties of garanties.

Financiële instrumenten

Kansen voor West heeft niet alleen subsidie verstrekt, maar ook andere manieren van financiering toegepast, zoals met fondsen. Deze fondsen bestaan uit leningen, garanties en risicodragende deelnemingen. Het programma maakte ook gebruik van revolverende fondsen waar eenmaal gestort geld meerdere keren uitgegeven kan worden.

Het programma kende zeven fondsprojecten. Hieronder waren ook drie fondsen die i.h.k.v. het Europese JESSICA fonds werden uitgevoerd. Dat zijn het *SOFIE-fonds* in Rotterdam - (her)ontwikkelingen in de Stadshavens, en in Den Haag het *ED fonds* - Energiefonds en het *FRED fonds* - Fonds Ruimte en Economie. Daarnaast werden nog vier fondsen uitgevoerd. Het *Technofonds in Flevoland* – verstrekke risicokapitaal voor versterking van de economie en werkgelegenheid. Het *Energietransitiefonds* in Utrecht stimuleerde energiebesparing en duurzame opwekking bij bedrijven. Het *Startersfonds* in Den Haag stimuleerde nieuw ondernemerschap. En het *Garantiefonds Mikrokredieten Amsterdam* bood toegang tot kleinere kredieten, voor startende/gevestigde ondernemers.

Het programma voerde ook zogenaamde regelingen uit. Hiermee kan gericht subsidie worden ingezet op het behalen van bepaalde beleidsdoelstellingen. Er werden 14 regelingen uitgevoerd met een totale EFRO-bijdrage van ruim €30 mln. Dit kwam overeen met ongeveer 10% van de totale EFRO inzet in het programma. Enkele voorbeelden:

De *Clusterregeling Zuid-Holland* werd opgezet om perspectiefvolle economische clusters in de provincie verder te ontwikkelen.

De regeling *SCR-katalysatoren binnenvaart Zuid-Holland* stimuleerde binnenvaartschippers in de regio Rotterdam om selectieve katalytische reductie toe te passen, en daarmee NOx emissies te reduceren.

De regeling *The Hague Security Delta Campus* richtte zich op de versnelling van valorisatie van kennis. Toe te passen op uitontwikkelde innovaties op het gebied van veiligheid- en crisismangement.

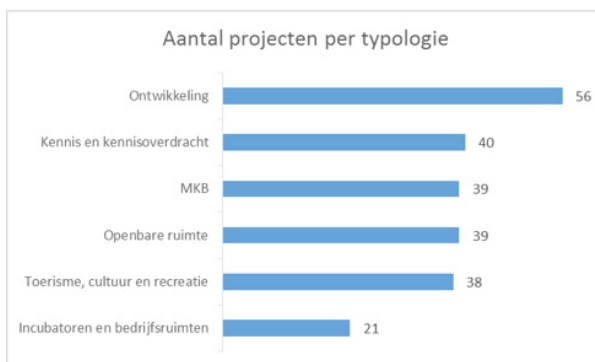
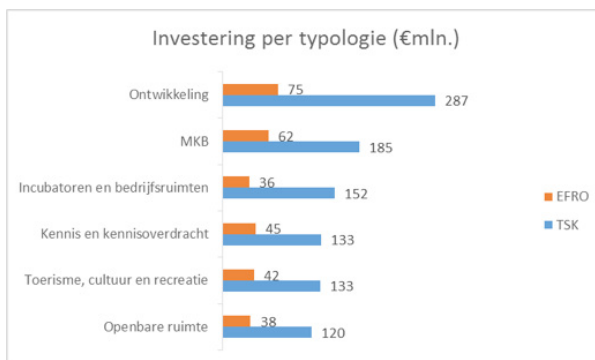
De regeling *Technologische innovatie en Milieu innovatie Flevoland (TMI)* ondersteunde het MKB bij (milieu) innovatieve ontwikkelingsprojecten.

Een groot aantal projecten werd uitgevoerd als een samenwerking van meerdere partners. De bijna vier keer zo hogere als geplande private cofinanciering bestond veelal uit ureninzet en kende een focus op innovatie.

De gemiddelde EFRO bijdrage was 30%, en dit is beduidend lager dan gepland. Het betekende dat er met het beschikbaar gestelde EFRO een aanzienlijk grotere investering kon worden gemaakt. Daarmee is het programma dus zeer succesvol te noemen.

De EFRO-bijdrage aan projecten varieerde tussen € 67 duizend en € 7,5 mln.

Het programma investeerde voor bijna een derde in zgn. aanjaagprojecten, die ervoor zorgden dat vervolgactiviteiten en investeringen gedaan kunnen worden nadat het project is geëindigd. De investeringen kunnen ook gezien worden vanuit een bepaalde typologie van inzet. Een typologie geeft in één woord de eigenschap van een project weer - "waar is de investering specifiek op gericht?" Aan alle projecten van het programma is een typologie toegekend. In het Eindverslag staat per project beschreven welke typologie er aan is toegekend.

De *Clusterregeling Metropoolregio Amsterdam* werd opgezet om de concurrentiepositie van de metropoolregio te vergroten Door het ondersteunen, verbeteren of stimuleren van kennisontwikkeling, kennisoverdracht en kennis toevoering tussen triple helix partijen

Analyse van de inzet

De gemiddelde projectgrootte binnen het programma is €4,5 mln. totale subsidiabele kosten (TSK) en kent een gemiddelde EFRO-bijdrage van €1,3 mln.

Uitvoering

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van Kansen voor West lag bij de management-autoriteit – de gemeente Rotterdam. Ondersteund door het programmabureau West-Regio in Flevoland en de stedelijke programmabureaus van Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. Een Comité van Toezicht met bestuurders namens de partners en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties (zoals vakbeweging, onderwijs & bedrijfsleven) hield toezicht op de uitvoering van het programma en zorgde dat het programma voeling bleef houden met maatschappelijke ontwikkelingen. Op operationeel niveau waren er stuurgroepen die een inhoudelijk advies gaven over de ingediende projectvoorstellen.

Aantal	Proces Verbaal van Oplevering 3: Gerealiseerde Voorzieningen
1	Nieuwe school voor Meestercoupeurs en 1 opleiding Meester in ambachtelijk auto's lakken
2	Vernieuwde kerken voor sociaal recreatieve doelen
1	Light Festival en 1 Evenement voor Creatieve Ondernemers
1	Vernieuwde Panorama Mesdag en 1 Vernieuwd Mauritshuis
1	Microbenmuseum; 1 Filmmuseum; 1 Kindermuseum; 1 Oorlogsmuseum
2	Sociaal economische broedplaatsen in de wijk
1	Kennisinstituut voor stedelijke vraagstukken
1	Skatepark en 1 overdekte Skatebaan en 1 Roeibaan
8	Productinnovaties bij bedrijven in de Zeilsport
1	Drijvend paviljoen en 1 drijvende boerderij
1	Speelstad Rotterdam
1	Wereld van Smaak
1	Dakpark en 1 Stadspark

Aantal	Proces Verbaal van Oplevering 4: Energie en Milieu
>200	Honderden Walstroomkasten in het Westelijk landsdeel
1	Test Power Plane (zweefvliegtuig) om energie op te wekken
5	Aardwarmtebronnen en netten
1	Energieopwekkende dansvloer
2	Afvalwaterzuiveringssystemen
2	Fonds voor Energieprojecten

Aantal	Proces Verbaal van 5: Opknapsresultaten
6	Winkelgebieden
3	Bedrijventerreinen
5	Straten/Openbare Ruimten
	Parken

De certificeringsautoriteit verifieerde de betaalaanvragen van de managementautoriteit in Brussel en de auditautoriteit voerde systeem en projectaudits uit.

Om maximaal gebruik te kunnen maken van alle beschikbare EFRO middelen is er door de partners besloten om extra eigen geld te gebruiken voor een overcommitting. Mede dankzij deze inzet konden ook echt alle EFRO middelen worden gebruikt door het programma. Het communicatiebeleid van Kansen voor West baseerde zich op twee uitgangspunten. Het zichtbaar maken voor het brede publiek waar het Europese geld aan wordt besteed – en wat daar het effect van is. En het besef bij de subsidieontvangers dat zij niet alleen een project

uitvoeren, maar dat zij gezamenlijk vormgeven aan een Europees programma.

Dat leidde in 2009 tot een gezamenlijke website: www.europaomdehoek.nl waar (nagenoeg) alle economische projecten vermeld staan, die sinds 2007 met Europees geld betaald zijn. Het leidde ook tot de 'Europa om de hoek Kijkdagen'. Rond 9 mei (Dag van Europa) zetten projecten hun deuren open om geïnteresseerd publiek een kijkje in de keuken te geven.

Voor subsidieontvangers en andere professionals is vanaf het begin van het programma de website www.kansenvoorwest.nl in de lucht. Hier is alle relevante informatie rond het programma, maar ook de projecten te vinden. Daarnaast heeft de management-autoriteit met grote regelmaat bijeenkomsten georganiseerd om projecten te ondersteunen bij hun verplichtingen t.a.v. het programma en uitleg gegeven over de vele regels.

Kansen voor West heeft ieder jaar een jaarverslag en een publieksversie van het jaarverslag uitgebracht. In 2010 verscheen het eerste projectenboek waarin de eerste 100 projecten van het programma beschreven staan. In 2016 volgde het tweede boek met de resterende 135 projecten.

Op verzoek van het Comité van Toezicht hebben prof. dr. Henri de Groot van de Vrije Universiteit en dr. Erik Braun van de Erasmus Universiteit een terugblik op het programma gemaakt. Dit resulteerde in het essay 'Nieuwe Kansen voor West', dat beoogde een wetenschappelijke bijdrage te leveren aan de discussie over het verder verbeteren van de effectiviteit van de toekomstige inzet van Europese middelen voor regionaal-economische ontwikkeling. Alle publicaties zijn digitaal beschikbaar op <http://www.kansenvoorwest2.nl>.

Compilatie interviews

Kansen voor West heeft vele interessante projecten opgeleverd. In de publieksversies van de jaar verslagen hebben we sinds 2010 steeds een aantal interviews opgenomen. Hierin komen projectleiders aan het woord, die uitleggen waar ze mee bezig zijn en hoe de bijdrage uit EFRO geholpen heeft om de plannen te realiseren. Onderstaand vindt u een verkorte versie van

acht verhalen; van iedere partner van Kansen voor West één. Kijk op www.kansenvoorwest.nl onder 'downloads/programmadocumenten' voor alle publieksjaarverslagen.

G4P4

1 - Technofonds Flevoland

Wat is er nu mooier dan jonge bedrijven financieel te steunen, ze mede daardoor te zien groeien, die inleg met winst te verzilveren om dat verdiende geld vervolgens weer in te zetten voor nieuwe starters en doorstarters. René Krijger, directeur van het Technofonds Flevoland BV vertelt over de werking van dit participatiefonds. Het is een 'revolverend fonds', omdat het geld dat vrijkomt bij de verkoop van participaties én de aflossing op verstrekte leningen opnieuw wordt uitgezet bij weer andere veelbelovende jonge bedrijven. "We werken aan het bevorderen van technologisch innovatief ondernemerschap in de provincie Flevoland. Dat is goed voor de regionale uitstraling, maar het draait vooral om het vergroten van het aantal arbeidsplaatsen in de provincie." Het fonds startte in 2000 met overheidsgeld inclusief EFRO-steun. Het heeft even geduurd, maar nu verdient Technofonds zichzelf dubbel en dwars terug en zijn er meer dan 1000 arbeidsplaatsen bijgekomen in Flevoland in combinatie met MKB Fonds Flevoland.

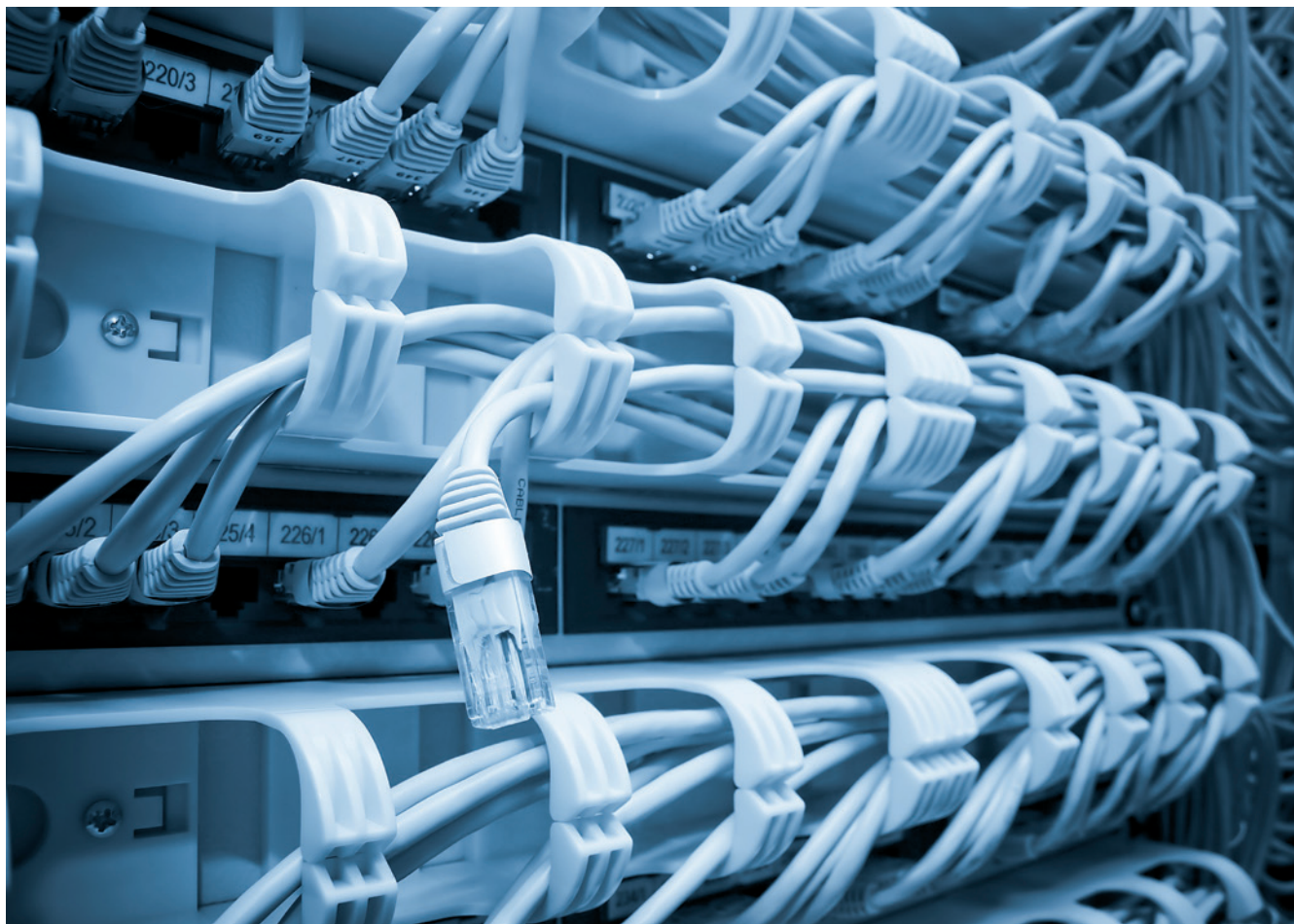
Door de economische crisis is het voor startende en snelgroeiende innovatieve bedrijven vaak moeilijk om financiering te vinden. Technofonds Flevoland BV verstrekt risicokapitaal aan innovatieve, technologische bedrijven die hun financiering moeilijk rond kunnen krijgen. Het fonds participeert in deze startende en doorstartende bedrijven door – altijd in combinatie – aandelen te kopen en een marktconforme (achtergestelde) lening te verstrekken. Het werkgebied is heel Flevoland, met uitzondering van de gemeente Zeewolde. Om in aanmerking te komen moet een bedrijf ten minste in Flevoland gevestigd zijn of zich er willen vestigen. Technofonds zoekt de vernieuwende 'technostarters' in onder meer de ICT sector, life-science en in de medische en biotechnologie. Een belangrijke voorwaarde is dat een bedrijf een echt innovatief element in zich heeft. Of dat nu om een proces, product of techniek gaat.

Hoe werkt het Technofonds?

“Per jaar kloppen tussen de zeventig en tachtig bedrijven bij ons aan. Van dat aantal blijven ongeveer vijftientig bedrijven over waarmee we een serieus gesprek aangaan. Na een beoordeling op onder meer financiële haalbaarheid, werkgelegenheid, groeimogelijkheden en managementkwaliteiten gaan we met gemiddeld zes bedrijven per jaar in zee. Zij zijn voor ons de krenten in de pap, omdat ze ons het meest interessant en veelbelovend lijken. We kopen aandelen, verstrekken een (achtergestelde) lening en sluiten een contract met deze bedrijven af. Ook al kiezen we voor

een minderheidspositie in de bedrijfjes, we zorgen wel dat zo'n contract voorkomt dat we bij het minste geringste weggestemd kunnen worden in een aandeelhoudersvergadering.” Krijger vervolgt dat het fonds de bedrijven volgt in hun ontwikkeling en dat hij daarbij inzage heeft in alle stukken, zoals de kwartaalrapportages.

2- MCN Maritime Campus Netherlands (Noord-Holland)

Werkloosheid? De banen liggen voor het oprapen in de maritieme wereld. Legio kansen! Maar om ze te benutten moeten de handen ineen geslagen worden. Daarvoor is in 2008 in Den Helder de Maritime Campus Netherlands (MCN) opgericht. Dit samenwerkingsverband verenigt de vier O's: ondernemers, onderwijs, onderzoeksinstellingen en overheid. Die samenstelling waarborgt een integrale aanpak en vergroot daarmee de kans op economisch succes in vooral de offshore industrie. Alles draait om innovatie, kennisdeling en kennisvermeerdering. En niet in de laatste plaats om een naadloze aansluiting van het technisch beroepsonderwijs op de personele wensen van het bedrijfsleven. MCN maakt daar werk van, neemt vele initiatieven en boekt al de eerste successen. Directeur Marja Doedens vertelt over dit EFRO-project, waardoor MCN mede door het aanhaken van andere (overheids)financiers een vliegende start kon maken.

Maritime Campus Netherlands (MCN) groeit het komend decennium uit tot een instituut van formaat en is bedoeld voor alle sectoren die de zee op duurzame wijze willen exploiteren en beheren. De spelregels zijn duidelijk voor de veertien consortiumpartners: partijen werken gericht samen, nemen open innovatie als uitgangspunt en zorgen ervoor dat economie en ecologie in balans zijn.

Olie, gas en wind schreeuwen om personeel

De olie- en gasindustrie vertegenwoordigen een volwassen markt, maar sterven af op een grote vervangingsvraag. In deze sector werken nu circa 15.000 mensen, het merendeel van hen is 55+. Binnenkort verlaten zij de arbeidsmarkt en staat Nederland voor de enorme uitdaging om nieuw personeel te vinden en op te leiden. Daarnaast is de windenergie een opkomende en vooral ook 'booming business'. En dat betekent dat er een grote vraag naar gekwalificeerd personeel gaat ontstaan. Alleen al in de 'offshore wind' zijn er in 2030 in Europa circa 200.000 personen nodig. Doedens: "Dit komt voor Nederland voor de komende jaren neer op tussen de 8.000 en 10.000 banen. Dankzij deze samenwerking hebben jonge mensen straks

3- Taskforce Innovatie Regio Utrecht zet grote stap voorwaarts – provincie Utrecht

een reële kans op werk. En werkgevers de medewerkers die ze zoeken.'

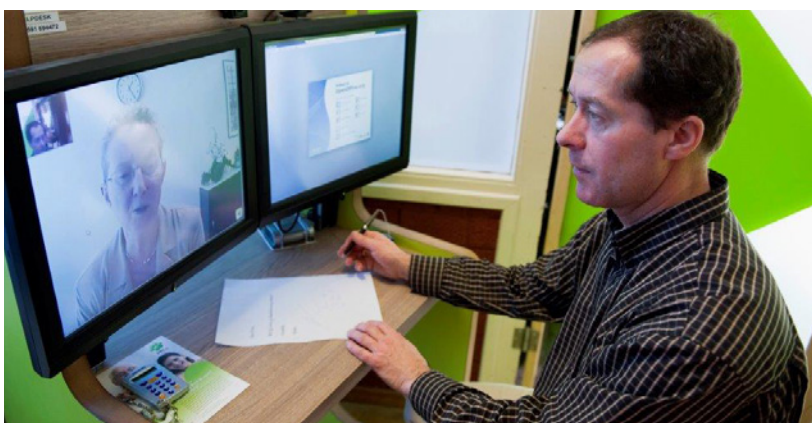
Sinds 2005 stimuleert en coördineert de Taskforce Innovatie Regio Utrecht (TFI) duurzame vernieuwingen. Voor de vele succesvolle innovatieve projecten van Utrechtse bodem blijkt de afzetmarkt vooral buiten de eigen regio te liggen. Dit was de verrassende conclusie van een in 2011 uitgevoerd alternatief economisch onderzoek. Sindsdien is het niet meer 'Utrecht voor Utrecht', maar Utrecht voor de rest van de wereld, te beginnen bij Nederland. Ton van Mil, directeur van de TFI, vertelt over deze kanteling en over de grote stap voorwaarts als gevolg daarvan. 'Vernetwerking' en 'cross-overs' maken het verschil. De zakelijke symbiose tussen de game industrie en de gezondheidszorg is zo'n cross-over. De serieuze en toegepaste computerspellen die dit oplevert zullen al snel onmisbaar zijn voor de volksgezondheid.

In een moderne en gezonde economie is innovatie de belangrijkste motor achter de welvaartsgroei. Met dat doel voor ogen is in 2005 de Taskforce Innovatie Regio Utrecht opgericht. Het is een initiatief van de Kamer van Koophandel Utrecht, de provincie Utrecht, de gemeenten Utrecht en Amersfoort en het Bestuur Regio Utrecht (BRU). TFI richt zich op

versterking van het innovatieklimaat en vergroten van economisch succes voor bedrijven, overheden en kennisinstellingen in de regio (provincie Utrecht en het Gooi). De eerste zorg voor TFI was om branches te stimuleren tot innovatie en ze daarin verder te ondersteunen. Hieruit ontstonden vele succesvolle innovatieve projecten, ondersteund door EFRO. In 2011 zette TFI een cruciale stap voorwaarts en groeide de organisatie uit tot dé motor van het innovatieproces zelf, die de regio stevig op de Nederlandse kaart zet. Van Mil: "Alle activiteiten uit de beginfase van ons bestaan zijn nog steeds opportuun, maar ze zijn de kraamkamer ontgroeid en maken nu deel uit van een groter plan." Dat gaat bijvoorbeeld op voor de Dutch Game Garden. Dit project van het eerste uur is een succesvolle kweekvijver voor bedrijfjes in de explosief groeiende game industrie. Dit bracht TFI ertoe het concept achter dit project verder te gaan vermarkten in Nederland.

Economische grenzen bestaan niet

Van Mil: "Tot voor kort concentreerden onze economische studies zich hoofdzakelijk op de eigen regio. In 2011 trokken we het veel breder en stelden we nieuwe onderzoeksvragen. Wie zijn onze potentiële afnemers nu eigenlijk precies, waar zitten ze en welke kansen bieden ze ons?" De uitkomst bleek een eyeopener, want het afzetgebied van de regio bleek voornamelijk buiten de eigen regio te liggen. Slechts 8% van de inkomsten kwam voor rekening van Utrechtse afnemers, tegen Amsterdam (24%), Rotterdam (20%) en Eindhoven (24%). "En ook al is onze directe export naar het buitenland met 15% niet spraakmakend, we hebben wel een groot aandeel als toeleverancier in de export van andere regio's. Dat betekent dat voor ons bij wijze van spreken een handelsmissie naar Amsterdam net zo interessant kan zijn als één naar China," aldus Van Mil.

G4P4 ●●●●●

4- NeCEN Open Acces – (Zuid-Holland)

Universiteit Leiden is de gastheer van twee cryotransmissie elektronenmicroscopen, uitgerust volgens de state of the art op technisch gebied. Hiermee kun je niet alleen meer details zien dan met de huidige Nederlandse microscopen, ze kunnen dankzij de automatisering ook 'zelfstandig' opereren en bovendien op afstand worden bediend. Vanuit welke plaats in Nederland of vanuit welk werelddeel dan ook. "We staan", aldus Jan Pieter Abrahams, Leids hoogleraar in de chemie, "dankzij deze techniek aan de vooravond van een reeks baanbrekende wetenschappelijke publicaties. Naast de toenemende wereldwijde aandacht hebben we straks ook nog de toenemende bedrijvigheid als spin off." Hij spreekt over een miljoenenproject waaraan ook Kansen voor West substantieel bijdraagt.

Het jaar 2011 is er een van opbouw en testen, waarna de twee krachtpatseren in 2012 operationeel zijn. Nederland kan met recht trots zijn op de realisatie van hét nationaal onderzoeksinstituut voor hoge resolutie cryo-transmissie elektronenmicroscopie. Geen enkele Nederlandse organisatie had genoeg geld, kennis en ervaring om deze kostbare faciliteit alleen op te zetten. Daarom stapten tien Nederlandse universiteiten en onderzoeksinstituten over hun eigen schaduw heen door zich te verenigen in het Nederlands Centrum voor Elektronen Nanoscopie (NeCEN). Abrahams: "In plaats van dat wij voor bepaalde onderzoeksprojecten naar het buitenland moeten, komt het buitenland straks naar ons toe."

Modulaire structuur van een cel of van een likje pudding

Het voornaamste doel van het onderzoek dat NeCEN op het Leidse Bio Science Park faciliteert is het ontwikkelen van nieuwe strategieën ter preventie, diagnostisering

en behandeling van ziektes. Dit gebeurt vanuit NeCEN Science. Naast de fundamentele wetenschap gaat ook het bedrijfsleven profiteren van deze nieuwe generatie microscopen. Daarvoor zorgt het onderdeel NeCEN Open Acces, een open faciliteit voor het bedrijfsleven, dat daarmee een stap verder kan komen met toepassingsgerichte materiaalstudies. De Kansen voor West -subsidie is vooral voor dit tweede bedrijfsgerichte onderdeel bedoeld. Bedrijven blijken minstens zoveel belangstelling te hebben voor deze nieuwe onderzoeks-

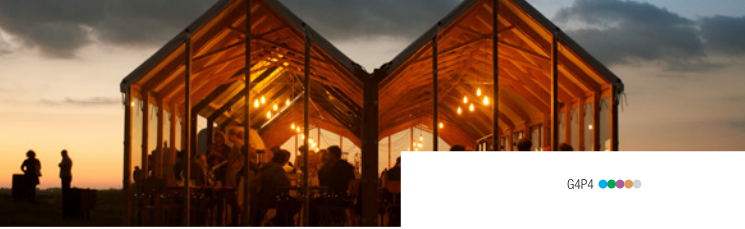
methode als de academische wereld. Abrahams refereert aan de tientallen ondersteuningsbrieven van grote bedrijven, zoals DSM, Unilever en Danone. Zij worden straks de gebruikers, zodat – even koffiedik kijkend – net zo makkelijk de modulaire structuur van een puddinkje wordt onderzocht, op zoek naar de ultieme smaaksensatie. "Iedereen is welkom om van onze faciliteit gebruik te maken, als men zich maar houdt aan de standaardprocedure voor aanmelding en uiteraard betaalt."

5- Filmmuseum EYE (Amsterdam)

EYE Film Instituut Nederland brengt een ode aan de film in al zijn verschijningsvormen. Het aantal bezoekers aan dit multifunctioneel cultureel centrum aan de overkant van het IJ overtreft de stoutste verwachtingen. Daaraan draagt het spectaculaire gebouw als boegbeeld voor de nieuw te ontwikkelen wijk Overhoeks bij. Het EFRO-geld is dankbaar besteed aan onder meer de ontwikkeling van enkele interactieve concepten. Daarmee wordt de gratis permanente digitale tentoonstelling van de film als kunstvorm zeer dynamisch in beeld gebracht. Aan directeur Sandra den Hamer de vraag wat de succesformule van EYE is. Op 4 april 2012 opende koningin Beatrix het nieuwe filminstituut EYE, aan de noordelijke IJ-oever. Een klein jaar later speelde dit

filminstituut zich opnieuw koninklijk in de kijker toen de kersverse nieuwe koning en koningin op de dag van hun kroning vanaf EYE hun boottocht over het IJ aanvingen. Die beelden gingen de hele wereld over en bleken – achteraf gezien - EYE definitief op de kaart te zetten. Inmiddels is begin april 2014 het tweede Filmbal achter de rug. Deze evenknie van het Boekenbal blijkt als nieuwe traditie een groot succes. Evenals overigens het reilen en zeilen van EYE zelf. De futuristisch ogende nieuwbouw trekt alle aandacht én krijgt ook alle aandacht. “Het is iedere dag weer feest als ik hier rondloop. Zoveel bezoekers en ook zoveel kinderen die zich kostelijk vermaken,” aldus directeur Sandra den Hamer.

Multifunctionele ontmoetingsplaats

Begin 2007 kreeg Sandra den Hamer, toen directeur van het International Film Festival Rotterdam, het aanbod om het Filmmuseum te gaan leiden. Zij stapte toen middenin het ontwerpproces voor de nieuwbouw. Ook lag er de schone taak om – in opdracht van het ministerie van OCW – een fusie tot stand te brengen met het Nederlands Instituut voor Filmeducatie, de Filmbank en Holland Film. Zo gezegd, zo gedaan, waarmee de subsidiërende rijksoverheid vanaf 2010 te maken kreeg met nog maar één instituut voor de sector film, onder de nieuwe naam EYE Film Instituut Nederland. Den Hamer: “Het ging in 2012 natuurlijk om veel meer dan een verhuizing. We ondergingen een ‘extreme make-over’.

Ook al was het in Italiaans renaissancistische stijl gebouwde Vondelparkpaviljoen uit 1881 een prachtig onderkomen. Het was gewoon veel te klein met maar twee filmzaaltjes, terwijl het archiveren en conserveren op andere locaties moest plaatsvinden. En een tentoonstellingsruimte ontbrak.” Na veertig jaar onderdak vanaf 1972 was de koek echt op. “In feite veranderden we in 2012 van een veredeld filmtheater in een multifunctionele ontmoetingsplaats met een combinatie van functies: educatie, archief, museum en een hedendaagse bioscoop. “Er is geen instituut in het buitenland dat dit allemaal verenigt. Keken we eerst nog op tegen de Parijse Cinématèque Française waar we veel mee samenwerken, nu is deze Franse collega jaloers op ons.”

6- Herinrichting Grote Marktstraat (Den Haag)

Dat het goed toeven is in het Haagse winkelcentrum blijkt uit het feit dat de hofstad tot 'Beste Binnenstad van Nederland 2013-2015' is gekozen. Volgens de jury is de autoluwe binnenstad uitgegroeid tot een 'must see' bestemming. Loon naar werken vinden ze in Den Haag, want sinds eind jaren tachtig werkt de gemeente systematisch aan dat ideaal. Nieuwen verbouwprojecten in het grootwinkel arsenaal vinden hun voltooiing in de Grote Marktstraat, met medio 2015 als ultieme afronding de chique herinrichting van deze winkelboulevard.

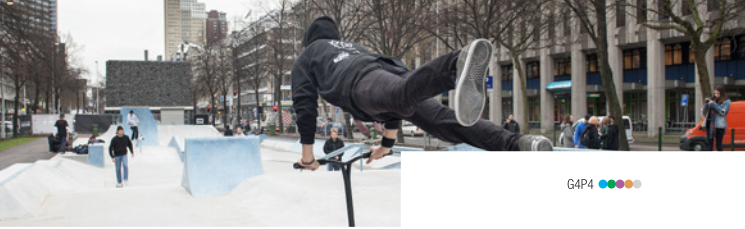
Van alle inspanningen voor een aantrekkelijke binnenstad is de metamorfose van de Grote Marktstraat de kers op de taart. De luxe herinrichting van de openbare ruimte gaat meer dan een essentiële bijdrage leveren aan een nieuwe identiteit en een beter imago van het winkelhart van Den Haag. Het herinrichtingsproject heeft een budget van 12,8 miljoen euro; ruim 1,6 miljoen euro

komt uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Internationale allure doet zijn intrede. De Grote Marktstraat loopt vanaf het Spui – met het 'nieuwe' stadhuis annex bibliotheek van 1995 – tot aan de Grote Markt. Met alle grote warenhuizen compact bijeen verbindt deze straat verschillende winkelgebieden met elkaar. Het ging destijds om een belangrijke nieuwe verkeersader voor de binnenstad, in 1920 aangelegd naar een ontwerp van Berlage. Een kleine eeuw later is het verkeer juist uit het straatbeeld verdwenen. Marie-Jeanne Kleemans van de Dienst Stadsbeheer en Martijn van Dam van de Dienst Stedelijke Ontwikkeling geven uitleg over de herinrichting. Kleemans treedt namens het collegebestuur op als opdrachtgever en is daarmee verantwoordelijk voor de uitvoering van de herinrichting en het beheer van de Grote Marktstraat. Van Dam is vanuit een economische invalshoek betrokken bij de Haagse opwaardering van de binnenstad.

Geloof in nieuw elan groeit

Hoe zorg je ervoor dat mensen het winkelcentrum van Den Haag met plezier bezoeken? Aan deze doelstelling heeft de gemeente Den Haag de afgelopen twee decennia heel hard gewerkt. In 2004 bleef het Haagse winkelhart qua omzet nog duidelijk achter bij de drie andere grote steden. Die achterstand was in 2011 ingehaald. Van Dam: "Ondanks de crisis en de concurrentie van webwinkels blijft de omzetontwikkeling in de Haagse binnenstad in de plus en stijgt ook het aantal bezoekers. Oude beelden van een onaantrekkelijk centrum met een onduidelijke routing en grote verkeersdruk vervagen. De attractieve waarde neemt zienderogen toe nu de bouw- en herinrichtingsplannen hun voltooiing naderen, waarbij het (groot)winkelaanbod groeit. De mensen gaan er echt in geloven."

7- Inrichting dakpark (Rotterdam)

‘Dakpark Rotterdam’ is met 1200 meter lengte bovenop winkels een van de grootste openbare dakparken in Europa. Dit recreatief hoofddekkel bevindt zich op negen meter hoogte, boven op een winkelstrip met ‘big shops’ in Rotterdam-Delfshaven. Trekkers zijn een speelse watertrap, een wokrestaurant in een grote kas, een mediterrane tuin, een buurttuin en een spectaculaire speeltuin. Bijzondere kenmerken: driedubbel grondgebruik, integratie in een essentiële waterkering en een structurele privaat-publieke samenwerking. Met een belangrijke en vooral ook blijvende rol voor de bewoners uit de wijk. Projectmanager Karlien Stroeve van de dienst Stadsontwikkeling van de gemeente Rotterdam vertelt over het verloop van dit project.

Het idee voor een dakpark bovenop bebouwing ontstond in 1998. Wat volgde was een lang en intensief planproces waarbij bewoners, gemeentelijke diensten en later ook ontwikkelaar Dura Vermeer nauw samenwerkten. Dat resulteerde in november 2011 in de opening van een kilometer lange winkelstrip: ‘Bigshops Dakpark’. Een langgerekt gebouw aan de oostzijde, aan de Vierhavensstraat. Deze straat maakt onderdeel uit van het tracé van de Parklane, een representatieve groene invalsweg voor het westelijk deel van Rotterdam. De winkelstrip biedt ‘een kilometer winkelplezier’ en is 40 meter diep, met daar bovenop over de hele lengte een parkeergarage voor 750 auto’s. Na oplevering van het gebouw kon de aanleg van het dakpark beginnen. In de zomer van 2013 volgde de officiële opening van het

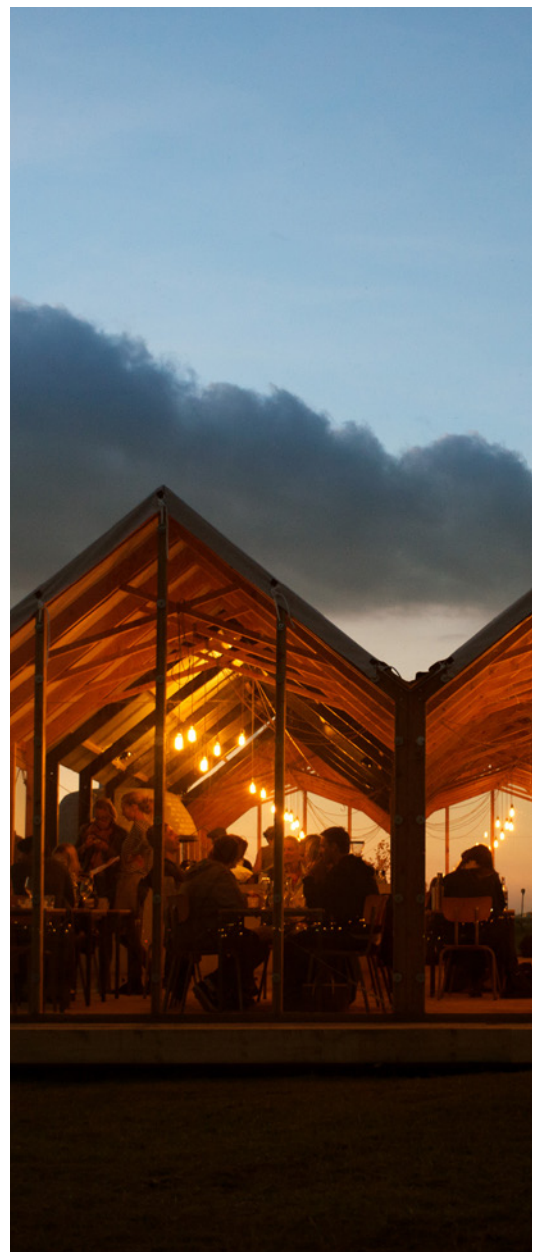

middendeel van het park. Karlien Stroeve: “De bewoners konden niet langer wachten en wilden ook graag de directe oversteek naar de winkels kunnen maken.” In de zomer van 2014 is de parkaanleg geheel afgerond, waarbij Stroeve opmerkt dat het bestemmingsplan nog toestaat dat aan beide uiteinden – die in projecttermen ‘de Kop’ en ‘de Staart’ worden genoemd, een gebouw komt. “Door de economische crisis hebben zich hiervoor nog geen investeerders gemeld.”

Twee wensen, één gedachte

Het dakpark verenigt twee wensen: een park voor de omringende wijken en nieuwe bedrijvigheid in het stadshavensgebied. Sinds 1998 zetten bewoners van de Rotterdamse ‘aandachtswijken’ Bospolder en Tussendijken zich in voor de komst van een wijkpark. Dat zou er komen volgens het stadsbestuur, zodra de kans zich zou voordoen. Stroeve: “In dit dichtbebouwde, multiculturele stadsdeel was een ernstig gebrek aan groene buitenruimte. De wijkbewoners hadden ook veel last van prostitutie en drugsoverlast als uitloei van een naburige gedoogzone voor prostituees.” De tippelzone verdween en de kans voor een groene buitenruimte kondigde zich aan: er zou een rangeerterrein voor goederentreinen vrijkomen aan de Vierhavensstraat. Van de deelgemeente mocht dit hoofdzakelijk groen worden ingevuld, maar grondeigenaar Havenbedrijf prefereerde havengerelateerde bedrijfsruimtes. Stroeve: “Zowel bewoners als Havenbedrijf hielden vast aan hun wens. Dus moest er jarenlang worden onderhandeld, totdat de voorwaarde van hangebonden bedrijven op een gegeven moment achterhaald bleek. Niet in de laatste plaats omdat toen de Tweede Maasvlakte als alternatief in zicht kwam. Het nieuwe uitgangspunt werd perifere

detailhandel, met als thema grootschalige woon- en vrijetijdswinkels én een grote supermarkt. Een logische ‘tweede keus’, want de locatie ligt dicht bij een uitvalsweg van de A20, is prima bereikbaar met het openbaar vervoer met bovendien op loopafstand een dichtbevolkt woongebied.

G4P4

8- Kringloopwinkel Emmaus Overvecht (Utrecht)

Zomaar dertig jaar lang een voormalige parkeergarage onder een flatgebouw in bruikleen geven. Dat deed woningcorporatie Bo-Ex die de Stichting Emmaus Domstad de ruimte gaf om een al bestaand breng- en sorteerpunt voor gebruikte goederen uit te bouwen tot een grote kringloopwinkel. Jan van Dam, algemeen coördinator van deze Utrechtse stichting vertelt met veel passie over wat zo iets 'simpels' als een nieuwe kringloopwinkel aan voordelen oplevert: voor de mensen, de buurt, de werkgelegenheid én voor het milieu. Precies waar Emmaus voor staat.

Stichting Emmaus Domstad heeft een kringloopwinkel in Lombok en een woonwerkgemeenschap annex kringloopwinkel in Parkwijk (Leidsche Rijn). Omstreeks september 2014 opent Emmaus een nieuwe kringloopwinkel in Utrecht Overvecht. Op dezelfde plek begon Emmaus twaalf jaar geleden al met de 'Retourshop'.

Hergebruik parkeergarage

De samenwerking van Emmaus Domstad met de corporatie Bo-Ex en het gemeentelijk wijkbureau Overvecht startte in 2002. Samen zorgden zij ervoor dat Emmaus een deel van een onveilige open parkeergarage mocht gaan gebruiken als breng- en sorteerpunt van tweedehands goederen. Daarvoor werd de begane grond onder een woongebouw van drie hoog gedeeltelijk dichtgemaakt en omgebouwd. Wat de buurtbewoners vooral 's avonds een onveilige en onprettige plek vonden, werd al een stuk leefbaarder nadat Emmaus hier met de Retourshop was gekomen. De vrijwilligers van Emmaus maakten er, onder professionele leiding, een goed draaiend innamepunt van. De gesorteerde afgedankte spullen vonden via de kringloopwinkel in Lombok een nieuwe bestemming.

Europa investeert in de toekomst. Deze uitgave en alle projecten
komen tot stand met steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling van de Europese Unie.